

Melitopol.

Circle of scientific interests: establishment and development of the management of upbringing work

in higher pedagogical educational institutions of Ukraine.

Дата надходження рукопису 12. 09. 2017 р.

УДК 378.4

КАРИЧКОВСЬКИЙ Василь Дмитрович – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів і кредиту Інституту екології економіки і права e-mail: vkarychkovskyi@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МЕНЕДЖЕРІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Останнім часом актуальною стає проблема якості підготовки спеціалістів до професійної діяльності. Високі темпи розвитку сучасної науки та промисловості, нових технологій, в тому числі заснованих на міждисциплінарних знаннях, вимагають від ВНЗ постійного вдосконалення освітніх програм [13].

Система вищої аграрної освіти Міністерства сільського господарства Російської Федерації включає 55 ВНЗ, де за програмами вищої професійної освіти навчаються близько 350 тис. студентів, причому істотний акцент зроблено на заочній формі навчання. Підготовка кадрів з вищою професійною освітою здійснюється за 122 спеціальностями та 70 напрямками бакалавріату та магістратури [10].

У державній програмі Російської Федерації «Развитие образования на 2013–2020 гг.» визначена місія освіти – реалізація кожним громадянином свого соціального, культурного, економічного потенціалу. Відповідно до цього молодий спеціаліст повинен вміти вільно користуватися знаннями, самостійно їх знаходити і нарощувати, застосовувати в житті. Метою є не предметний, а особистісний результат [8].

У зв'язку з цим професійна університетська освіта отримує новий соціальний зміст – формування не лише фахівця з інноваційними компетенціями, а й суб'єкта територіальної громади з новим соціальним статусом, соціальним світоглядом [14].

У такому контексті підготовка фахівців для сільського господарства вимагає зовсім інших підходів до підготовки персоналу, нових поглядів на розвиток аграрного сектора. [6].

Аналіз останніх досліджень. Проблеми удосконалення змісту і форм професійної підготовки майбутніх менеджерів висвітлили у

своїх працях такі учені, як Т. Ф. Бірюкова, Л. І. Бондарева, Л. Влодарска-Зола, В. В. Волкова, Ю. А. Галайко, Н. Л. Замкова, С. Г. Заскалета, Т. В. Качеровська, Т. І. Коваль, О. І. Куліш, В. А. Лівенцова, Н. В. Логутіна, М. В. Опольська, А. О. Орлов, А. І. Петрова, Н. А. Романенко, І. А. Сенча, С. М. Тарасова, О. О. Фастовець, Н. С. Хмілярчук, Г. А. Чередніченко та ін..

Проблеми професійної підготовки майбутніх менеджерів в аграрній сфері досліджували А. В. Антонець, Ю. М. Атаманчук, В. Є. Берека, О. М. Капітанець, Н. І. Кожемякіна, В. І. Свистун, І. М. Шупта та ін..

Тема сільськогосподарської освіти за кордоном знайшла відображення у працях Н. В. Абашкіної, О. В. Вошевської, С. Г. Заскалети, Ю. О. Соколович-Автуніної, Т. І. Туркот та ін..

Мета статті полягає у здійсненні теоретичного аналізу науково-педагогічної літератури щодо реалізації змісту професійної освіти у вищих аграрних навчальних закладах Російської Федерації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сьогодні важливими завданнями вищої професійної освіти Російської Федерації є недостатність орієнтації на перспективні і поточні потреби ринку праці і якісний розрив між попитом і пропозицією робочої сили [7]. Тому функцією державного замовлення на підготовку кадрів в умовах ринкової економіки є максимальна відповідність пропозиції на ринку кваліфікованої праці (тобто структура, кількість та якість підготовлених випускників ВНЗ) попиту на фахівців, які відповідають вимогам вакантних посад, пропонованих роботодавцями [12].

Розпорядженням № 487-р від 31 березня 2014 року [9] визначені основні напрямки політики Російської Федерації в сфері розвитку професійних кваліфікацій, в тому числі на

основі розробки сучасних професійних стандартів, підвищення ефективності підготовки кадрів, впровадження незалежного оцінювання кваліфікацій. Внесено зміни до Трудового Кодексу Російської Федерації, які регламентують поняття кваліфікації працівника, професійного стандарту.

Професійний стандарт – характеристика кваліфікації, необхідної працівникові для здійснення певного виду професійної діяльності. Кваліфікація працівника – рівень знань, умінь, професійних навичок і досвіду роботи працівника [7].

В процесі проведення контролю як однієї з найважливіших функцій державного адміністрування сфери професійної освіти можна виділити три етапи.

1. Розробка системи стандартів і критеріїв.

2. Порівняння реальних результатів з встановленими стандартами, тобто вимір результатів і визначення масштабу допустимих відхилень.

3. Здійснення коригувальних дій [12].

Загальноросійський класифікатор спеціальностей за освітою (ОКСО) призначений для використання в процесі автоматизованої обробки та обміну інформацією на всіх встановлених державою освітніх рівнях в Російській Федерації з охопленням як державних, так і недержавних освітніх установ при вирішенні таких основних завдань:

1) визначення прогнозованої потреби, регулювання прийому і випуску фахівців;

2) регламентація ліцензійної діяльності та статистичного обліку в освіті;

3) інтеграція системи вищої професійної освіти Російської Федерації в міжнародний освітній простір.

Загальноросійський класифікатор занять (ОКЗ) являє собою систематизований перелік видів трудової діяльності, що дозволяє досягти однозначності їхніх найменувань і забезпечити можливість проведення статистичних порівнянь, обліку та аналізу з метою здійснення раціональної політики зайнятості [12].

Класифікаційною одиницею ОКЗ є вид трудової діяльності (заняття), основу якого становить кваліфікація (професійна майстерність) і професійна спеціалізація. Критерієм кваліфікації є рівень освіти (професійна підготовка) і досвід практичної роботи, які в сукупності утворюють необхідні передумови для виконання роботи певної складності. Критерій професійної спеціалізації характеризується сферою застосування праці. На підставі цього критерію визначають тип необхідних знань, умінь і навичок, необхідних для виконання обов'язків і трудових функцій за певними видами занять [12].

Таким чином, найважливішими напрямками

формування кадрів є удосконалення професійної компетенції [3].

Компетентність – це ефективне виконання будь-якої діяльності або дії. Багато авторів пов'язують компетентність з значенням Європейського фонду освіти як відповідність вимогам, що пред'являються при влаштуванні на роботу, здатність виконувати особливі трудові функції, тобто компетентність – це характеристика, що дається людині в результаті оцінки ефективності / результативності його дій, спрямованих на дозвіл певного кола значущих для цієї спільноти завдань / проблем. Знання, навички, здібності, мотиви, цінності і переконання розглядаються як можливі складові компетентності, але самі по собі ще не роблять людину компетентним [13].

У забезпеченні відповідного рівня професійної підготовки провідне місце займає мотивація до здобуття вищої освіти. За оцінками російської студентської молоді щодо привабливості професій спеціальність «Менеджер» займає одне з провідних місць в рейтингу популярності [5].

Підготовка менеджерів всіх рівнів як сучасних високопрофесійних керівників передбачає, що вони є фахівцями, що володіють підприємницькою, інформаційно-освітньою культурою, новим мисленням і інноваційною поведінкою, здатні активувати інтелектуальний потенціал організації на основі менеджменту знань, що забезпечує створення і підтримку культури постійного навчання та взаємозбагачення знаннями членів організації для досягнення більш високої продуктивності [14].

Нормативну правову базу підготовки студентів за напрямом «Менеджмент» в Російській Федерації складають:

– Федеральний закон Російської Федерації: «Об образовании в РФ» (від 29 грудня 2012 р №273-ФЗ);

– Типове положення про освітню установу вищої професійної освіти (вищому навчальному закладі), затверджене постановою Уряду РФ від 14 лютого 2008 р №71;

– Федеральний державний освітній стандарт за напрямом підготовки «Менеджмент» вищої професійної освіти, затверджений наказом Міністерства освіти і науки Російської Федерації від 18 листопада 2009 року, № 636 [2].

У результаті освоєння освітньої програми випускник повинен володіти такими професійними компетенціями, тобто здатністю застосовувати знання, вміння та особистісні якості відповідно до завдань професійної діяльності:

– здатністю розвивати свій загальнокультурний і професійний рівень і

самостійно освоювати нові методи дослідження;

– здатністю до зміни профілю своєї професійної діяльності;

– здатність самостійно здобувати і використовувати нові знання і вміння;

– здатністю приймати організаційно-управлінські рішення і оцінювати їхні наслідки;

– вільним володінням іноземною мовою як засобом професійного спілкування;

– володіти навичками публічних ділових і наукових комунікацій, організаційно-управлінської діяльності:

– здатністю здійснювати управління організаціями, підрозділами, групами співробітників, проектами і мережами;

– здатністю розробляти корпоративну стратегію;

– умінням використовувати сучасні методи управління корпоративними фінансами для вирішення стратегічних завдань;

– здатністю розробляти програми організаційного розвитку і забезпечувати їхню реалізацію;

аналітична діяльність:

– здатністю використовувати кількісні і якісні методи для проведення наукових досліджень і управління бізнес-процесами;

– володінням методами економічного аналізу поведінки економічних агентів і ринків в глобальному середовищі;

– володінням методами стратегічного аналізу;

– здатністю готувати аналітичні матеріали для управління бізнес-процесами та оцінки їхньої ефективності;

науково-дослідна діяльність:

– здатністю узагальнювати і критично оцінювати результати, отримані вітчизняними та зарубіжними дослідниками; виявляти і формулювати актуальні наукові проблеми;

– здатністю обґрунтовувати актуальність, теоретичну і практичну цінність обраної теми наукового дослідження;

– здатністю проводити самостійні дослідження відповідно до розробленої програми;

– здатністю представляти результати проведеного дослідження у вигляді наукового звіту, статті або доповіді [2].

Компетенції випускника спеціальності «Менеджмент»: інформаційно-освітня, організаційно-управлінська, науково-дослідницька, міжкультурна, рефлексивно-креативна. Розкриємо зміст кожної з них.

Інформаційно-освітня компетенція – готовність і здатність випускника використовувати інформаційно-комп'ютерні засоби для отримання і застосування нових знань, здійснювати управління інформаційних

ресурсів.

Організаційно-управлінська компетенція – готовність і здатність випускника до комплексного забезпечення раціонального створення умов для формування і розвитку команд (стимулювання самостійності суб'єктів, їх самоорганізації, самоврядування, лідерських якостей).

Науково-дослідницька компетенція – готовність і здатність випускника до якісного вирішення проблем в галузі управління засобами діяльності науково-дослідного характеру.

Міжкультурна компетенція – готовність і здатність випускника до міжкультурної взаємодії і вирішення актуальних завдань менеджменту в контексті міжнародних інтеграційних процесів.

Рефлексивно-креативна компетенція – готовність і здатність випускника до ініціативної, самостійної інноваційної діяльності до забезпечення розвитку менеджменту на основі рефлексії професійно-особистісного розвитку персоналу [14].

Таким чином, можемо зазначити, що системна і якісна підготовка менеджерів базується на двох найважливіших компонентах:

1. Організації і впровадженню освітніх програм з підготовки фахівців.

2. Комплексному підході в підготовці фахівців з наступними компонентами: наявність адаптованої до російського ринку теорії і наявність практичних занять (стажування) [1].

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Отже, можемо зробити висновки, що стан економіки розвиненої країни багато в чому визначається інтенсивністю надходжень і швидкістю впровадження в неї прогресивних ідей, а успіх часто зумовлюється кваліфікацією фахівців, їхньою здатністю вирішувати складні економічні та організаційні завдання [11]. Тому професійна підготовка фахівців – є однією з головних проблем, вирішення якої полягає у приведенні її у відповідність до напрямів освітньої політики держави та створенні освітніх програм, необхідних для послідовного розвитку суспільства [4].

Проблема професійної підготовки менеджерів в аграрних університетах є актуальною як для Російської Федерації, так і України у зв'язку з аналогічними освітніми умовами, що становить інтерес для компаративного аналізу та буде висвітлено у наших подальших дослідженнях.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Валиев М. М., Лукманов Д. Д. Особенности подготовки специалистов для агробизнеса в условиях реформирования

отношений собственности на землю // Никоновские чтения. – 2011. – №16. – С. 412–414.

2. Гайдук В. И., Калитко С. А. Реализация компетентного подхода при подготовке магистров по направлению «Менеджмент» в КубГАУ // Научный журнал КубГАУ. – № 100 (06), – 2014. – С. 1–12.

3. Дорофеев А. Ф. Тенденции развития аграрного образования // Достижения науки и техники АПК. – №3, – 2007. – С. 50–53.

4. Заскалета С. Г. Співробітництво країн Європейського союзу у контексті професійної підготовки фахівців // Теоретические и практические научные инновации, 2013. – С. 116–121. Режим доступа http://конференция.com.ua/files/image/konf_13/doklad_13_3_3_23.pdf

5. Каратабан И. А. Мотивации и доступность высшего образования в современной России // Вестник Адыгейского государственного университета. Серия 1: Регионоведение: философия, история, социология, юриспруденция, политология, культурология. – 2011. – №2. – С. 167–175

6. Крецан А. И., Касаткина Н. Э. Подготовка студентов сельскохозяйственного вуза к условиям будущей профессиональной деятельности в регионе // Вестник КемГУ. – 2013. – №3 (55). – С. 96–99.

7. Крохмаль Л. А., Старкова Е. И. Организационные инновации в развитии модели «Land-grant» в условиях коммерциализации аграрных вузов // ПСЭ. – 2014. – №4 (52). – С. 367–371.

8. Постановление Правительства РФ от 15.04.2014 № 295 Об утверждении государственной программы Российской Федерации «Развитие образования» на 2013-2020 гг. (в новой редакции). – URL: www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_16218_2/

9. Распоряжение Правительства РФ от 31 марта 2014 г. N 487-р «О комплексном плане мероприятий по разработке профессиональных стандартов, их независимой профессионально-общественной экспертизе и применению на 2014–2016 гг.» // [http:// www.rg.ru/2014/04/04/standarty-site-dok.html](http://www.rg.ru/2014/04/04/standarty-site-dok.html)

10. Стратегия развития аграрного образования в Российской Федерации до 2020 г. (проект от 16.03.2016). Электронный ресурс: http://www.ngma.su/images/news_ris/2016/СТРАТЕГИЯ%20АО_ЦЕЛЕВАЯ%20МОДЕЛЬ_17.03.pdf

11. Стукач В. Ф., Тетерева А. М. Экономическая подготовка конкурентоспособного специалиста аграрного профиля // Современные проблемы науки и образования. – 2009. – № 3 URL: <http://science-education.ru/ru/article/view?id=1182>.

12. Фанненштиль А. А. Критерии эффективности трудоустройства выпускников аграрных вузов // Вестник Алтайского государственного университета № 10 (60). – 2009. – С. 5–4.

13. Цыдыпов Р. Ц. Компетентный подход в профессиональной подготовке будущих специалистов сельского хозяйства // Вестник БГУ. – 2013. – №15. – С. 183–185.

14. Шерайзина Р. М. Многоуровневая подготовка магистров–образовательных менеджеров как инновационная система // Профессиональное образование в России и за рубежом. – 2009. – №1 (1). – С. 40–44.

REFERENCES

1.Valiev, M. M., Lukmanov. D. D. (2011). *Osobnosti podgotovki specialistov dlja agrobiznesa v uslovijah reformirovanija odnoshenij sobstvennosti na zemlju*. [Features of training specialists for agribusiness in the context of land ownership relation reforming]. Nikonovskie chtenija. №16.

2.Gajduk, V. I., Kalitko. S. A. (2014). *Realizacija kompetentnostnogo podhoda pri podgotovke magistrrov po napravleniju «Menedzhment» v KUBGAU*. [Implementation of the competence approach in the training of masters of «Management» in KUBGAU]. Nauchnyj zhurnal KubGAU, № 100 (06).

3.Dorofeev .A. F. (2007). *Tendencii razvitija agrarnogo obrazovanija*. [Trends in the development of agrarian education]. Dostizhenija nauki i tehniki APK, №3.

4.Zaskaljeta. S. G. (2013). *Spivrobitnyctvo kraï'n Jevropejs'kogo sojuzu u konteksti profesijnoi' pidgotovky fahivciv*. [Cooperation of the European Union countries in the context of specialist professional training] Teoretycheskye y praktycheskye nauchnye ynnovacyy. Rezhym dostupu http://konferencyja.com.ua/files/image/konf_13/doklad_13_3_3_23.pdf [Elektronnyy resurs]

5.Karataban. I. A. (2011). *Motivacii i dostupnost' vysshego obrazovanija v sovremennoj Rossii*. [Motivation and accessibility of higher education in modern Russia]. Vestnik Aдыgejskogo gosudarstvennogo universiteta. Serija 1: Regionovedenie: filosofija, istorija, sociologija, jurisprudencija, politologija, kul'turologija. 2011. №2.

6.Krecan, A. I., Kasatkina, N. Je. (2013). *Podgotovka studentov sel'skohozjajstvennogo vuza k uslovijam budushhej professional'noj dejatel'nosti v regione*. [Training of students of an agricultural higher educational institution for the future regional professional activity]. Vestnik KemGU. 2013. №3 (55).

7.Krohmal', L. A., Starkova. E. I. (2014). *Organizacionnye innovacii v razvitii modeli «Land-grant» v uslovijah kommercializacii agrarnyh vuзов*. [Organizational innovations in the development of the Land-grant model under conditions of agrarian university commercialization]. PSJe. №4 (52).

8. *Postanovlenie Pravitel'stva RF ot 15.04.2014 № 295 Ob utverzhdenii gosudarstvennoj programmy Rossijskoj Federacii «Razvitie obrazovanija» na 2013-2020 gg. (v novej redakcii)*. [Resolution of the Government of the Russian Federation April 15, 2014 No. 295 On the approval of the state program of the Russian Federation «Development of Education» for 2013-2020. (new edition)] URL: www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_162182/ [Elektronniy resurs]

9. *Rasporjazhenie Pravitel'stva RF ot 31 marta 2014 g. N 487-r «O kompleksnom plane meroprijatij po razrabotke professional'nyh standartov, ih nezavisimoj professional'no-obshhestvennoj jekspertize i primeneniju na 2014–2016 gg.* [Order of the Government of the Russian Federation March 31, 2014 No. 487-r «On the comprehensive plan of measures to develop professional standards, their independent professional public appraisal and application for 2014-2016»] <http://www.rg.ru/2014/04/04/standarty-site-dok.html> [Elektronniy resurs]

10. *Strategija razvitija agrarnogo obrazovanija v Rossijskoj Federacii do 2020 g. (proekt ot 16.03.2016)*. [Strategy for the development of agrarian education in the Russian Federation until 2020 (draft dated 16.03.2016)] http://www.ngma.su/images/news_ris/2016/СТРАТЕГИЯ%20АО_ЦЕЛЕВАЯ%20МОДЕЛЬ_17.03.pdf [Elektronniy resurs]

11. Stukach, V. F., Teterova, A. M. (2009). *Jekonomicheskaja podgotovka konkurentosposobnogo specialista agrarnogo profilja*. [Economic training of a competitive agricultural specialist]. *Sovremennye problemy nauki i obrazovanija*. № 3 URL: <http://science-education.ru/ru/article/view?id=1182>.

[Elektronniy resurs]

12. Fannenshtil', A. A. (2009). *Kriterii jeffektivnosti trudoustrojstva vypusknikov agrarnyh vuzov*. [Efficiency criteria of graduate employment of agrarian high schools]. *Vestnik Altajskogo gosudarstvennogo universiteta* № 10 (60).

13. Cydypov, R. C. (2013). *Kompetentnostnyj podhod v professional'noj podgotovke budushhih specialistov sel'skogo hozjajstva*. [Competence approach in vocational training of future agricultural specialists]. *Vestnik BGU*. №15.

14. Sherajzina, R. M. (2009). *Mnogourovnevaja podgotovka magistriv-obrazovatel'nyh menedzherov kak innovacionnaja sistema*. [Multilevel training of master-educational managers as an innovative system]. *Professional'noe obrazovanie v Rossii i za rubezhom*. №1 (1).

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

КАРИЧКОВСЬКИЙ Василь Дмитрович –

кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів і кредиту Інституту екології економіки і права.

Наукові інтереси: модернізація вищої освіти; підготовка менеджерів в аграрних ВНЗ, компаративістика.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

KARYCHKOVSKYI Vasyl Dmytrovych –

PhD in Economics, Associate Professor in Finance and credit department of Institute of Ecology Economy and Law.

Circle of scientific interests: modernization of higher education, training of future managers in agrarian universities, comparative analysis.

Дата надходження рукопису 19. 09. 2017 р.

УДК 378.14

КИР'ЯН Тетяна Іванівна –

кандидат педагогічних наук, доцент, голова циклової комісії української мови Черкаської медичної академії e-mail: tatyanakiryana@ukr.net

ГУМАНІТАРИЗАЦІЯ ОСВІТИ І СТРУКТУРА МЕДИЧНИХ ВНЗ УКРАЇНИ КІНЦЯ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТЬ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Однією з провідних тенденцій у розвитку вищої освіти у світі загалом і в Україні зокрема в останні десятиріччя є гуманітаризація освітнього процесу. Цей процес містить у собі підвищення ваги гуманітарних дисциплін у навчанні, їх вплив на фахові дисципліни, спрямованість навчання у вищих навчальних закладах на формування високоосвіченої, культурної

особистості. Гуманітаризація передбачає перехід від предметно-змістовного принципу навчання основ наук до засвоєння цілісного уявлення про світ, пов'язаного з посиленням впливу гуманітарних наук на всі види пізнання; переміщення акцентів з «природи і суспільства» на «людину в природі і суспільстві», звернення уваги на самоцінність особи.

Безперечно, гуманітаризація вищої освіти найяскравіше проявляє себе в медичній галузі.